

До
г-жа ЦВЕТА КАРАЯНЧЕВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
44-тото НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

До
г-н КРАСИМИР ВЕЛЧЕВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОМИСИЯТА ПО ВЕРОИЗПОВЕДАНИЯТА И ПРАВАТА НА
ЧОВЕКА
на 44-тото НАРОДНО СЪБРАНИЕ

До
г-жа МЕНДА СТОЯНОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОМИСИЯТА ПО БЮДЖЕТ И ФИНАНСИ
на 44-тото НАРОДНО СЪБРАНИЕ

До
г-жа МИЛЕНА ДАМЯНОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОМИСИЯТА ПО ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
на 44-тото НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Копие
г- н ЕМИЛ ВЕЛИНОВ
ДИРЕКТОР НА
ДИРЕКЦИЯ „ВЕРОИЗПОВЕДАНИЯ“

П И С М Е Н О   С Т А Н О В И Щ Е

от НАЦИОНАЛЕН СЪВЕТ НА РЕЛИГИОЗНИТЕ ОБЩНОСТИ В
БЪЛГАРИЯ, прието от УС, представляван от проф. д-р Рупен
Оханес Крикорян – председател на УС, адрес: гр. София ул.
Люлин планина № 5

Относно: законопроекти за изменение и допълнение на Закона за
вероизповеданията, внесени съответно на **04.05.2018 г. с входящ**
№ 854-01-34 от народните представители ЦВЕТАН ГЕНЧЕВ
ЦВЕТАНОВ, КОРНЕЛИЯ ПЕТРОВА НИНОВА и МУСТАФА
САЛИ КАРАДАЙЪ и на **09.05.2018 г. с входящ № 854-01-35** от
народния представител ИСКРЕН ВАСИЛЕВ ВЕСЕЛИНОВ и група
народни представители.

УВАЖАЕМИ НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ,

НАЦИОНАЛЕН СЪВЕТ НА РЕЛИГИОЗНИТЕ ОБЩНОСТИ В БЪЛГАРИЯ /НСРОБ/ обединява регистрираните традиционни вероизповедания и религиозни общности в Република България, поради което се явява заинтересована страна във връзка с внесените в деловодството на Народното събрание законопроекти за изменение и допълнение на Закона за вероизповеданията, по които заемаме нашето становище, както следва:

– на **04.05.2018 г.** с входящ № **854-01-34** от народните представители **ЦВЕТАН ГЕНЧЕВ ЦВЕТАНОВ, КОРНЕЛИЯ ПЕТРОВА НИНОВА** и **МУСТАФА САЛИ КАРАДАЙЪ**, който за краткост ще наричаме „първия законопроект“.

– на **09.05.2018 г.** с входящ № **854-01-35** от народния представител **ИСКРЕН ВАСИЛЕВ ВЕСЕЛИНОВ** и група народни представители, който за краткост ще наричаме „втория законопроект“.

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ:

В началото се позоваваме пряко на **чл. 13 от Конституцията на Република България:**

„(1) Вероизповеданията са свободни.

(2) Религиозните институции са отделени от държавата.

(3) Традиционна религия в Република България е източноправославното вероизповедание.

(4) Религиозните общности и институции, както и верските убеждения не могат да се използват за политически цели.“

Конституцията е отражение на основните идеи и принципи, на които се гради едно общество и по отношение на които има постигнато обществено съгласие. Основните права и свободи, закрепени в нея, също са плод на обществено съгласие.

От съдържанието на внесените законопроекти **прави впечатление отклоняването от основните положения, заложи в цитираните конституционни текстове** и уредени в действащия закон. Не се отчита да са настъпили нови отношения в обществото ни, не е воден обществен дебат относно необходимост от преуреждане на обществените отношения в тази сфера, поради което може да се твърди, че по предложените отклонения не е постигнато ново обществено съгласие.

Същевременно предложените текстове могат да имат следния ефект:

1. Пряко се засяга свободата на вероизповеданията;
2. Създават се предпоставки за подкопаване принципа за отделеност на религиозните институции от държавата, нещо повече, има сериозна вероятност да бъдат поставени в зависимост от нея;
3. Не на последно място, долавя се опит чрез сочените законопроекти религиозните институции и общности, както и верските убеждения да се

използват за политически цели от български политически субекти, при това чрез закон.

II. ОТНОСНО МОТИВИТЕ, СВЪРЗАНИ СЪС СЪОБРАЖЕНИЯ ЗА ОБЩЕСТВЕНА СИГУРНОСТ:

В мотивите на законопроектите са изложени аргументи, свързани с гарантиране на обществената сигурност, без обаче да се детайлизира как вероизповеданията могат въобще да я уязвят. Тази идея сама по себе си е неправилна, тъй като вероизповеданията представляват религиозни институции, регистрирани по българския закон. А правото на вероизповедание включва правото на всеки свободно да формира религиозните си убеждения, както и да избира, променя и изповядва – съответно практикува – свободно своето вероизповедание.

Следователно:

1. Вероизповеданията формират ценностна система у човека и по този начин градят фундамента на обществото, поради което по своята същност могат единствено да гарантират обществения ред и сигурност.
2. Ако се предприемат законодателни инициативи за ограничаване правото на вероизповеданията за сметка на национална или обществена сигурност, то най-напред е необходимо да се търси баланс между тези основни права, който изисква активен дебат и не може да се решава едностранно от политически субекти.
3. Самата идея, че вероизповеданията може да са опасни за обществената сигурност, е опасна именно заради особената значимост, която вероизповеданията имат за обществения живот.
4. Отделно от това, подобно отношение към нас е несправедливо – не е налице нито един факт, въз основа на който да се изведе извод за несъобразяване на българските вероизповедания с обществената сигурност.
5. Не приемаме българските традиционни вероизповедания да бъдат приравнявани с радикалните и политизирани течения, които имат характеристиките на идеологии, макар и с елементи на религии. Именно поради това, че последните не представляват религии, те нямат и религиозни институции у нас. Следователно, промените в Закона за вероизповеданията не могат да имат ефект спрямо тях, но същевременно ще наложат ограничения върху нас.

III. ОТНОСНО ПРЕДЛОЖЕНИЕТО ЗА НОВ МОДЕЛ НА ФИНАНСИРАНЕ НА ВЕРОИЗПОВЕДАНИЯТА:

1. Логиката на предложения начин на финансиране на религиозните институции по аналогия с политическите партии предполага приравняването им, което намираме за изначално грешна философия. Първите имат за цел формиране на моралните убеждения и оттам като резултат – изграждане фундамента на обществото, а вторите имат за цел и резултат управление на държавата. Те имат различни цели и различни функции, но законопроектите ги поставят в общ модел на финансиране.

Това представлява погрешна основа, а историята е доказала, че подобна логика води винаги до тежки последици в обществата.

2. Идеята за значимост на онези вероизповедания, които имат численост над определен процент, какъвто и да е той, е опасна. Няма малки и големи, всички сме равнопоставени пред закона съгласно чл. 6 ал. 2 от Конституцията, и е недопустимо да се поставят ограничения по признак численост. Всяко от традиционните за България вероизповедания има своя принос за формиране на обществото и това разбиране очакваме да намери отражение в закона.
3. Заплащане на трудовите възнаграждения на свещенослужителите с бюджетни средства е практика и в други държави – членки на ЕС. В мотивите на първия законопроект е записано, че „Целта на проекта е... държавата да гарантира възмездяването на труда на свещенослужителите..“ Ако това е така, то в проекта би следвало да се предвиди заплащане на труда на всички свещенослужители. Липсват мотиви, от които да е видно поради каква причина се въвежда праг с критерий ‚численост‘ на религиозната институция, след като този критерий няма нищо общо с труда, който всички еднакво полагат.
4. Ограниченията, свързани с получаване на дарения от чужбина, са от естество да блокират възможността вероизповеданията, към които са се определили по-малко лица от посочения в първия законопроект праг, въобще да съществуват.

Ако целта е да бъдат ограничени даренията от екстремистки организации, то нека специализираните служби предприемат съответните действия, но не и да бъдат ограничавани правата на вероизповеданията.

Отделно от това, в случая не се държи сметка, че традиционните вероизповедания не са национални. Те имат регистрация по българския закон, но представляват наднационални общности, които имат общ живот, и дейността и финансирането им не могат да бъдат подлагани на никакви ограничения.

Не на последно място, считаме, че следва да се прецизира много внимателно колизията, в която се въвеждат ограниченията досежно даренията от чужбина. Естеството на дарението не предполага разрешителен режим, какъвто се въвежда с първия законопроект, при това само за определени групи цели, изрично посочени в него.

Така, във връзка с финансирането на религиозните институции,

ПРЕДЛАГАМЕ въпросът за държавната субсидия да бъде еднакво уреден спрямо всички вероизповедания.

Отделно от това, в предложенията е пропусната възможността вероизповеданията да се снабдяват със средства от ЕС и националния бюджет по линия на различни приложими програми и проекти.

Считаме, че желаните цели относно прозрачност при финансиране могат да бъдат постигнати много по-успешно по друг начин, като

ПРЕДЛАГАМЕ банките, нотариусите и лицата по чл. 3 от ЗМИП да бъдат

задължени да изпращат на Дирекция „Вероизповедания“ декларациите за произход на средствата, за които констатира, че се отнасят за разпореждане в полза на вероизповеданията, което може да стане по електронен път още в деня на издаването им.

IV. ЛИПСА НА ОБЕКТИВНА МЕТОДОЛОГИЯ, КОЯТО ДА ОТРАЗЯВА САМООПРЕДЕЛЯНЕТО НА РЕЛИГИОЗНАТА ПРИНАДЛЕЖНОСТ НА БЪЛГАРСКИТЕ ГРАЖДАНИ

Според първия законопроект държавната субсидия ще се определя спрямо броя вярващи от всяко вероизповедание, и то само ако той е над един процент от населението на страната. Предвидено е да се изчислява на база данните за самоопределилите своята религиозна принадлежност по време на последното преброяване и ще се залага ежегодно в закона за държавния бюджет.

1. Оспорваме резултатите от последното преброяване в частта „религиозна принадлежност“. Считаме, че същите не са надежден източник, тъй като:
  - Преброяването не е задължително и в него не са участвали всички български граждани;
  - Не е имало предварително разяснение, че резултатите ще бъдат използвани за целите на настоящия законопроект, нито гражданите са били информирани за последиците;
  - Обичайната практика по време на преброяването беше един анкетър да събира данни от един член на домакинство, но за всички;
  - Данните са противоречиви, спорни и непълни.
  - Ето защо, ако законодателят цели да бъде събирана достоверна информация относно религиозната принадлежност на българските граждани, то

НСРОБ ПРЕДЛАГА данните относно самоопределянето на българските граждани да се въвеждат в регистрите на населението. Считаме за добра практика тази в Германия и други държави – членки на ЕС, още с раждането на детето родителите да посочат наред с имената и религиозната принадлежност, водени от разбирането, че право на родителите е да възпитават детето в религиозните убеждения, които самите те имат. В случай на промяна в обстоятелствата след навършване на пълнолетие, всеки може сам да отрази в регистрите новата си религиозна принадлежност.

V. ОТНОСНО ОГРАНИЧЕНИЯТА НА ПРАВОТО ВСИЧКИ РЕЛИГИОЗНИ ИНСТИТУЦИИ ДА ОТКРИВАТ СВОИ УЧИЛИЩА

Ние не разбираме мотивите за ограниченията, които се въвеждат чрез първия законопроект. Още повече че с втория законопроект се предлага всички свещенослужители да имат завършено образование в българско училище, което, ако се приеме, е ясно, че не може да бъде валидно за всички, ако няма възможност по закон всяко вероизповедание да открива свое училище.

Да откриваме наши училища е право на всяка религиозна институция и не подлежи на никакви ограничения.

VI. СОЛИДАРНОСТ И ТОЛЕРАНТНОСТ – ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ В ЕС

В историята си назад българският народ е проявявал солидарност и толерантност към традиционните си религиозни общности:

1. Солидарността е християнски принцип, който всички християнски деноминации – православна, католическа и протестантска – имат заложен доктринално. Той е станал част от морала на обществото ни, материализиран е и в основния закон на Република България. Солидарността е фундамент на политиката, отразен и в логиката на финансиране на Европейския съюз. Не можем да допуснем отклонение от този основен принцип чрез поставяне на вероизповеданията, допринесли за формиране на европейската цивилизация, едва ли не като втора ръка. Подобна стъпка може да постави България в особено положение спрямо останалите държави – членки на ЕС.
2. Така е и с толерантността. В момент, в който България инициира политики и събития, свързани с толерантност на Балканите, считаме за крайно неподходящо да демонстрираме липса на толерантност вътре в страната.
3. Ние твърдо заставаме на позицията, че ако се въвежда финансиране от държавния бюджет за вероизповеданията, то ще следва да е за всички, при зачитане на принципите за солидарност и толерантност.

VII. НСРОБ И НЕГОВОТО ПОЛОЖЕНИЕ В КОНТЕКСТА НА ПРЕДЛОЖЕНИТЕ ПРОМЕНИ

Използваме случая да заявим нашата загриженост и подкрепа в полза на материализирането на основните принципи на солидарност и толерантност в българското общество по отношение на религиозните институции. НСРОБ е сдружение, което има за основна своя цел:

1. Да съдейства за разпространение на познания между отделните религиозни общности относно техните принципи и ценностна система, свързани с изграждането на мирно и справедливо гражданско общество в България и в света като цяло.
2. Да насърчава разбирателството и взаимните връзки между хората с различни религиозни убеждения в България.
3. Да предостави възможност за естествен форум и среда, където представителите на различните религиозни общности могат да се срещат на основата на равнопоставеност и да участват в дискусии по важни въпроси от взаимен интерес.
4. Да насърчава създаването на подобни съвети по места в България и да им помага в тяхната работа.
5. Да планира и внедрява съвместни работни програми на основата на споделени морални ценности в България и страните по света.

6. Да благоприятства за развитие на диалога между религиозните общности и държавните институции, неправителствени и доброволчески организации по въпроси, свързани с развитието на гражданското общество в България.
7. Да съдейства за активното участие на религиозните общности в обсъждането на въпроси, свързани с религиозното възпитание на подрастващото поколение и със Семейния кодекс.
8. Да съдейства за създаване на женски и младежки междурелигиозни съвети и форуми по места в България и да поощрява организирането на общи мероприятия и участия в програми в страната и чужбина.

Средствата за постигане на тези цели са: постоянен диалог, широка разяснителна и възпитателна дейност, съвместни мероприятия, семинари и летни лагери, участия в международни програми.

И към настоящия момент финансовият ресурс на сдружението е твърде ограничен, тъй като се формира основно от членски внос на вероизповеданията, от държавния бюджет и този на Столична община, но всички са в скромни размери.

При планираните промени във финансирането може да се окаже, че религиозните институции изобщо няма да имат заложен по бюджет средства за членски внос към НСРОБ, което ще постави под въпрос дали сдружението въобще ще може да съществува и реализира целите си.

Ето защо, и след като в проектозаконите не се предвиждат средства, които вероизповеданията да отделят към НСРОБ, както и с оглед високите цели, за постигането на които развива дейност сдружението, и особено важната му роля за формиране на гражданското общество,

НСРОБ ПРЕДЛАГА да се прояви особено отношение на солидарност и толерантност между религиите, като бъде предвидено достойно финансиране от държавния бюджет директно към сдружението, регистрирано в обществена полза, което има национална представителност. Сумите, които се заложат от държавния бюджет предлагаме да влизат в Приложението към Закона за държавния бюджет за всяка следваща финансова година.

В заключение изразяваме надежда, че по иницирираното изменение на материята, уреждаща обществените отношения, обхванати в Закона за вероизповеданията, ще бъде най-напред предизвикан широк обществен дебат.

Очакваме да бъдат съобразени изложените възражения, като в случай че законопроектите влязат в съответните комисии, очакваме да ни бъде предоставена и възможност да участваме чрез наши представители с оглед възможността евентуалните бъдещи промени да отразяват интересите на НСРОБ, представените от нас вероизповедания и религиозни общности.

С уважение

д-р Рупен Криворян –
председател на УС на НСРОБ/